

Lieta Nr. A420340016
SKA-1330/2018
Administratīvo lietu departaments

**Latvijas Republikas Augstākā tiesa
SPRIEDUMS**

Rīgā 2018.gada 5.oktobrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Ieva Višķere,
tiesnese Līvija Slica,
tiesnese Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Skonto būve” pieteikumu par zaudējumu atlīdzināšanu, sakarā ar SIA „Skonto būve” kasācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 7.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja piedalījās Latvijas Universitātes (turpmāk – pasūtītāja) rīkotajā iepirkumā „Latvijas Universitātes Akadēmiskā centra Torņakalnā, Rīgā, 1.kārtas tehniskā projekta izstrāde, būvniecība un autoruzraudzība”, taču par iepirkuma uzvarētāju tika atzīts cits pretendents.

Iepirkumu uzraudzības birojs pieteicējas sūdzības par pasūtītājas lēmumiem publiskajā iepirkumā atzina par nepamatotām. Savukārt Administratīvā rajona tiesa ar 2015.gada 22.janvāra spriedumu lietā Nr. A420451113 biroja lēmumus, ar kuriem pieteicējas sūdzības noraidītas, atzina par prettiesiskiem. Minētais rajona tiesas spriedums ar Augstākās tiesas 2016.gada 22.februāra spriedumu Nr. SKA-138/2016 atstāts negrozīts.

Pieteicēja vērsās pie pasūtītājas un pēc tam Administratīvajā rajona tiesā ar prasījumu atlīdzināt publiskajā iepirkumā nodarītos mantiskos zaudējumus, proti, neiegūto peļņu 1 655 441 *euro* apmērā.

[2] Administratīvā rajona tiesa ar 2018.gada 7.maija spriedumu noraidīja pieteicējas SIA „Skonto būve” pieteikumu. Spriedumā atzīts, ka pieteicēja iepirkuma procedūras paredzamās norises gaitā nebūtu ieguvusi tiesības slēgt iepirkuma līgumu, jo pasūtītāja pieteicējas piedāvājumu, iespējams, būtu noraidījusi kā nepamatoti lētu. Tiesa uzsvērusi, ka pasūtītājai ir likumā paredzēta iespēja noraidīt nepamatoti lētu piedāvājumu, savukārt tiesa nevar aizstāt pasūtītāju, izlemjot, vai šķietami nepamatoti lētu piedāvājumu ir pamats noraidīt; tā ir pasūtītāja brīvība izvērtēt, cik riskants tai šķiet pretendenta piedāvājums sakarā ar piedāvāto cenu.

[3] Pieteicēja par tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, citstarp norādot turpmāk minētos argumentus.

[3.1] Atbilstoši Publisko iepirkumu likumam tiesai lieta bija jāizskata trīs tiesnešu sastāvā, taču lietu izskatījis viens tiesnesis. Tas ir pārkāpums, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, un attiecīgi ir pamats tiesas spriedumu atcelt.

[3.2] Tiesa tā vietā, lai pārbaudītu hipotētiska labvēlīga administratīvā akta izdošanas pamatotību, meklējusi iemeslus tam, kādēļ pasūtītāja varētu neizdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru pieteicēja tiktu atzīta par iepirkuma uzvarētāju.

Tiesas argumentācija, ka pasūtītāja, iespējams, atzītu pieteicējas piedāvājumu par nepamatoti lētu un tiesa to nevar pēc būtības pārbaudīt, padara zaudējumu atlīdzināšanas institūtu par iluzoru un praktiski nepiemērojamu.

[3.3] Pieteicējas piedāvājums netiktu atzīts par nepamatoti lētu. Ar spēkā stājušos tiesas spriedumu pieteicējas piedāvājums ar atlaidi ir atzīts par tiesisku. Nav šaubu, ka pieteicējas piedāvājums ar piedāvāto atlaidi bija nopietns. Pieteicējai bija visas iespējas izpildīt līgumu ar piedāvāto atlaidi.

[4] Atbildētāja iesniegusi paskaidrojumus par kasācijas sūdzību, norādot, ka tā ir nepamatota.

Atbildētāja citstarp uzsvērusi, ka konkrētajā gadījumā pieteikums iesniegts par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, nevis par zaudējumu atlīdzināšanu, līdz ar to neesot pamata piemērot Publisko iepirkumu likuma normu, kas noteic, ka lietas par zaudējumu atlīdzinājumu pirmās instances tiesa izskata triju tiesnešu sastāvā. Turklāt lietas par labvēlīgu administratīvo aktu izdošanu esot skatāmas tiesā trīs instancēs.

Atbildētāja arī uzsvēra, ka laikā, kamēr pirmās instances tiesa skatīja konkrēto lietu, pieteicēja neiebilda, ka lietu izskata tiesa viena tiesneša sastāvā.

Motīvu daļa

[5] Izvērtējot pirmās instances tiesas spriedumu kopsakarā ar kasācijas sūdzības argumentiem, atzīstams, ka kasācijas sūdzība ir pamatota un tiesas spriedums atceļams.

[6] Pieteicēja lūgusi atlīdzināt zaudējumus, kas tai nodarīti ar pasūtītāja lēmumiem publiskā iepirkuma procedūrā.

Atbilstoši tiesiskajam regulējumam lietas par publiskā iepirkuma procedūrā nodarītu zaudējumu atlīdzināšanu tiesvedības kārtībā izskata Administratīvā rajona tiesa *triju tiesnešu sastāvā* (Publisko iepirkumu likuma 76.panta pirmā daļa (laikā līdz 2017.gada 28.februārim šāds regulējums bija arī Publisko iepirkumu likuma 85.⁴panta pirmajā daļā)).

Pirmās instances tiesa lietu izskatījusi viena tiesneša sastāvā. Tādējādi lieta izskatīta nelikumīgā tiesas sastāvā (neievērojot procesuālo tiesību normu, kura izvirza prasības tiesnešu skaitliskajam sastāvam).

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.panta trešās daļas 1.punktam šāds pārkāpums varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, tādēļ ir pamats tiesas spriedumu atcelt un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai. Tam, vai procesa dalībnieki iebilda pret šo tiesas pieļauto pārkāpumu laikā, kamēr lieta tika skatīta, nav nekādas nozīmes, jo lietas izskatīšana nelikumīgā tiesas sastāvā ir absolūts pamats sprieduma atcelšanai. Līdz ar to Augstākajai tiesai būtu jāatceļ pārsūdzētais spriedums arī tad, ja pieteicēja kasācijas sūdzībā nebūtu norādījusi šādu argumentu.

[7] Acīmredzami nepamatots ir atbildētājas arguments, ka, tā kā lieta ir ierosināta par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, lietā izskatāmais prasījums nav prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu. Pieteicēja ir iesniegusi pieteikumu ar mērķi saņemt atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tai nodarīti ar pretiesisku iepirkuma procedūru. Līdz ar to pieteikums acīmredzami ir iesniegts par zaudējumu atlīdzinājuma prasījumu. Tas, ka šis prasījums ir klasificēts kā pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, nemaina tā būtību.

Klaji nepamatots ir arī atbildētājas apgalvojums, ka, tā kā pieteikuma priekšmets ir labvēlīga administratīvā akta izdošana, tad lieta ir skatāma tiesā trīs instancēs. Tas, ka pieteikuma priekšmets ir labvēlīga administratīvā akta izdošana, pats par sevi vēl nenoteic, kāda ir konkrētās lietas izskatīšanas procesuālā kārtība. Ja likumdevējs ir noteicis, ka prasījumi saistībā ar konkrēta veida administratīvajiem aktiem ir izskatāmi speciālā procesuālā kārtībā, tad ir piemērojama speciālajās tiesību normās paredzētā lietu izskatīšanas kārtība.

[8] Papildus, ievērojot kasācijas sūdzības argumentus, Augstākā tiesa uzskata par lietderīgu norādīt arī turpmāk minētos apsvērumus.

[9] Augstākā tiesa jau iepriekš norādījusi, ka zaudējumu atlīdzinājums nevar balstīties uz vispārīgiem pieņēmumiem par iespējamu notikumu attīstības gaitu, ja pretiesiskais lēmums nebūtu pieņemts. Tas nozīmē, ka gan zaudējumu esība, gan cēloņsakarība ir jākonstatē, izvērtējot lietā gūtos pierādījumus, un nav pieļaujams secinājumu par zaudējumu esību un cēloņsakarību izdarīt, balstoties uz pieņēmumiem (*Augstākās tiesas 2017.gada 20.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-372/2017 (A420300914) 12.punkts*).

Tiesai, izvērtējot prasījumu atlīdzināt neiegūto peļņu, vispirms jānoskaidro, vai pieteicējs iepirkuma procedūras paredzamās norises gaitā būtu ieguvis tiesības slēgt iepirkuma līgumu. Tas noskaidrojams, būtībā veicot hipotētiskā labvēlīgā administratīvā akta izdošanas pamatoības pārbaudi. Attiecībā uz to tiesai ir jāvadās pēc objektīvās izmeklēšanas principa (*Augstākās tiesas 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-807/2014 (A420572412) 12.punkts*).

Vērtējot pieteicēja izredzes iepirkumā uzvarēt, jāņem vērā ne tikai pasūtītāja lēmumā norādītie apstākļi, bet arī citi apstākļi, kas šīs izredzes, iespējams, varēja ietekmēt. Secinājumu, ka konkrētā persona noteikti būtu iepirkuma procedūrā uzvarējusi, nevar balstīt vienīgi uz to, ka ir atkritis pasūtītāja lēmumā norādītais šķērslis (tiesai atzīstot šo lēmumu par pretiesisku), ja lietā ir norādes uz vēl citiem apstākļiem, kas, iepirkuma procedūrai noritot tiesiski, liegtu konkrētajai personai uzvarēt (sk. *Augstākās tiesas 2017.gada 22.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-558/2017 (A420285614) 17.punktu*).

[10] Šajā lietā apskatītais apstāklis – piedāvājuma nepamatoti zema cena – var būt šķērslis pretendenta uzvarai.

Tomēr tiesas secinājums, ka šāds šķērslis patiešām konkrētajā gadījumā pastāvētu, ir balstāms pienācīgā faktisko apstākļu un procesa dalībnieku paskaidrojumu novērtējumā, nevis vienīgi pieņēmumā, ka tas, iespējams, varētu pastāvēt.

Lai arī, kā norādīts pirmās instances tiesas spriedumā, pasūtītājam ir rīcības brīvība izvērtēt, cik riskants tam šķiet pretendenta piedāvājums sakarā ar piedāvāto cenu, tomēr tas neliedz tiesai, izskatot prasījumu par zaudējumu atlīdzinājumu, novērtēt, vai piedāvātā cena būtu šķērslis konkrētā pretendenta uzvarai iepirkumā. Augstākā tiesa jau iepriekš, apskatot argumentu par pasūtītāja rīcības brīvību attiecībā uz faktoriem, ko tas var ņemt vērā, piešķirot līguma slēgšanas tiesības, norādīja, ka, izņemot prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, tiesa pēc būtības neregulē publiskā iepirkuma procedūru, nosakot tās uzvarētāju, un tādējādi neiejaucas pasūtītāja kompetencē novērtēt piedāvājumus (sk. *Augstākās tiesas 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-807/2014 (A420572412) 8.punktu*).

Līdz ar to, ja pasūtītājs lietā norāda, ka pieteicēja nevarētu iepirkumā uzvarēt, jo tās piedāvājums tiktu atzīts par nepamatoti lētu, tiesai jāpārbauda šī apgalvojuma pamatojuma pēc būtības (tostarp pieprasot pieteicējas paskaidrojumus par tās spēju piedāvāt ievērojamu atlaidi). Savukārt apgalvojums, ka pasūtītājam būtu radušās šaubas par cenas pamatotību, pat ja tas ir ticami, nav pietiekams pamats secināt, ka piedāvājums būtu atzīstams par nepamatoti lētu un ka tādēļ tas būtu no iepirkuma izslēdzams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Augstākā tiesa

nosprieda:

atcelt Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 7.maija spriedumu un nosūtīt lietu Administratīvajai rajona tiesai jaunai izskatīšanai; atmaksāt SIA „Skonto būve” drošības naudu 70 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese

I. Višķere

Tiesnese

L. Slica

Tiesnese

R. Vīduša